

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 1996-1997

13 mei 1997

VOORSTEL VAN DECREET

– van de heer Guy Swennen c.s. –

**houdende wijziging van artikel 48 van het Wetboek der Successierechten
inzake in partneriaat samenwonenden**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Financiën en Begroting
uitgebracht door de heer Carlos Lisabeth**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Norbert De Batselier.

Vaste leden : de heren Leo Cannaerts, Carl Decaluwé, Johan De Roo, mevrouw Mia De Schamphelaere, de heer John Taylor ;

de heren André Denys, Leo Goovaerts, Stefaan Platteau ;

de heren Gilbert Bossuyt, Norbert De Batselier, Carlos Lisabeth ;

de heren Herman De Reuse, Christian Verougstraete ;

de heer Christian Vandenbroeke ;

de heer Jos Geysels.

Plaatsvervangers :

de heren Herman Candries, Leo Delcroix, Paul Deprez, Peter Desmet, Johan Weyts ;

de heren Louis Bril, Didier Ramoudt, Mandus Verlinden ;

de heren Joris Van Hauthem, Frans Wymeersch ;

de heren Wilfried Aers, Frank Creyelman ;

de heer Jean-Marie Bogaert ;

mevrouw Cecile Verwimp-Sillis.

Namen eveneens deel aan de commissiewerkzaamheden :

mevrouw Sonja Becq, de heer Patrick Lachaert en de heer Ludo Sannen.

Zie :

488 (1996-1997)

- Nr. 1 : Voorstel van decreet + Erratum
- Nrs. 2 en 3 : Amendementen
- Nr. 4 : Advies van de Raad van State
- Nrs. 5 tot 7 : Amendementen

DAMES EN HEREN,

Uw commissie besprak het voorstel van decreet van de heer Guy Swennen c.s. houdende wijziging van artikel 48 van het Wetboek der Successierechten inzake in partneriaat samenwonenden op 11 december 1996 en op 23 april 1997. Op die laatste datum werd het ook goedgekeurd.

Het voorliggende voorstel van decreet vertoont inzake maatschappelijke inspiratie een sterke gelijkens met het voorstel van decreet van de heren Karel De Gucht, Ludo Sannen en Patrick Lachaert houdende wijziging van artikel 48 van het Wetboek der Successierechten (Stuk 347(1995-1996) - Nr. 1) dat door de commissie werd besproken op 2 oktober en 11 december 1996 doch door de commissie werd verworpen.

Voor een volledig overzicht van de in de commissie aan bod gekomen discussie over de voorliggende problematiek dient derhalve ook te worden verwezen naar het door mij uitgebrachte verslag over dat voorstel van decreet. (Stuk 347/3).

1. Inleidende uiteenzetting van de heer Guy Swennen, indiener van het voorstel van decreet, op 11 december 1996.

Reeds sinds 1993 heeft de indiener, begaan met de rechtspositie van de steeds groeiende groep samenwonenden in de maatschappij, initiatieven genomen om de eerste contouren vast te leggen van een statuut voor de duurzaam samenwonenden en het toevoegen van de gewenste rechtsgevolgen.

Het thans voorliggende voorstel van decreet, verschilt van dat van de heren De Gucht, Sannen en Lachaert dat enkel betrekking had op de samenwonenden zonder verdere specificatie.

Het voorwerp van het initiatief van de heer Swennen is, aldus de toelichting, de "in partneriaat samenwonenden". Dit is "een leefgemeenschap tussen twee personen ongeacht hun geslacht, gekenmerkt door een bestendigheid of minstens een intentie van bestendigheid, een zeer vergelijkbare situatie met die waarin gehuwden zich bevinden. Het betreft in beide gevallen een situatie waarbij twee mensen, uit liefde voor elkaar, samenleven ; verantwoordelijkheid opnemen en hun verbondenheid, ook na de dood van een van beiden gestalte wensen te geven ten bate van de overlevende partner. Dat is de essentie van wat wij ver-

staan onder "in partneriaat samenwonenden". Einde citaat.

Ofschoon hij zelf een groot voorstander is van het huwelijk, mag men niet blind zijn voor het steeds groeiende percentage van de bevolking die zich niet in een huwelijk doch wel in een of ander vorm van samenwoning als partners engageren. Dit is de achterliggende zorg van het voorstel van decreet, aldus de indiener.

Dat alleen het huwelijk, zoals het geregeld is in het Burgerlijk Wetboek, wordt erkend als enige rechtsgeldige wijze om als partners samen te leven is zijns inziens een ouderwets Napoleontisch principe.

Conform het gelijkheidsbeginsel moeten vergelijkbare samenlevingsvormen vergelijkbare rechtsgevolgen hebben.

Gelukkig is er de laatste decennia een gunstige evolutie, zowel in het sociale zekerheidsrecht als in de rechtsleer en -spraak, om het in partneriaat samenleven niet langer te bestempelen als "strijdig met de goede zeden" en ook feitelijk te erkennen.

De indiener verwijst in deze ook naar de creativiteit van de notariële praktijk om minimale rechtszekerheid te bieden aan de feitelijk samenwonenden (bijvoorbeeld de tontine-regeling die voorziet in de overgang op de overlevende partner van een onroerend goed dat men samen aankocht).

De indiener komt nu tot het eigenlijke doel van zijn voorstel van decreet.

De huidige wetgever beschouwt ongehuwd samenwonenden ten aanzien van het successierecht als vreemden. Zij betalen het hoogste tarief op voorwaarde dat zij mekaar bij testament als erfgenaam aanduiden.

Het voorstel van decreet strekt ertoe, voor wat het heffen van successierechten betreft, een relatie sui generis te erkennen tussen de in partneriaat samenwonenden, die onder bepaalde voorwaarden en mits een aantal administratieve formaliteiten te vervullen aan hun samenwonen naar buiten uit gestalte hebben gegeven.

Verwijzend naar de toelichting, somt de indiener deze voorwaarden en formaliteiten op.

- De partners, die niet vallen onder de huidige door het Burgerlijk Wetboek erkende categorieën van tot mekaars erfenis geroepen erfgena-

men, moeten mekaar middels een testament als erfgenaam aanwijzen.

- De partners kunnen van verschillend of van hetzelfde geslacht zijn.
- Zij moeten sinds twee jaar ononderbroken ingeschreven zijn in een gemeentelijk partneriaatsregister en bovendien gedurende twee jaar een ononderbroken samenwoning hebben, te bewijzen met een uittreksel uit het bevolkingsregister.
- Het spreekt vanzelf dat aan de "toetreding" tot een partneriaat ook een exclusiviteitsvereiste wordt gesteld : geen van beide partners is gehuwd of reeds ingeschreven in een ander partneriaatsregister.
- En uiteraard moeten de partners, zoals de kandidaat-huwenden, handelingsbekwaam zijn (artikelen 1133 en 1124 van het Burgerlijk Wetboek) en mogen zij geen bloed- of aanverwanten zijn tot en met de derde graad.

Ten slotte regelt het voorstel ook de wijze waarop een partner een einde kan stellen aan zijn statuut van in partneriaat samenwonende. Het volstaat daartoe zich bij aangetekende brief te laten schrappen uit een partneriaatsregister.

Tot daar de technische toelichting van de indiener.

Bevoegdheidsvraag ?

Het antwoord op de vraag of het Vlaamse Gewest bevoegd is om de voorliggende aangelegenheid te regelen is volgens de heer Swennen positief.

De tarieven inzake successierechten zijn zonder twiifel een gewestbevoegdheid.

Het opleggen aan de gemeenten van het bijhouden van een partneriaatsregister dient te worden aangemerkt als een "impliciete bevoegdheid" ; d.w.z. noodzakelijk voor de uitoefening van een in casu gewestbevoegdheid.

Voor de toetsing van deze regeling aan de restrictieve voorwaarden die het Arbitragehof aan de toepassing van de impliciete bevoegdheden stelt, verwijst de indiener naar zijn argumentatie in de toelichting in stuk 488/1.

Overigens is het niet eens nodig naar de theorie van de impliciete bevoegdheden te verwijzen, zo stelt de indiener. Onlangs werd op federaal niveau

in de mogelijkheid voorzien om "vermogensrechtelijke contracten" op te nemen in de bevolkingsregisters (Koninklijk Besluit van 12 juni 1996 verschenen in het Belgisch Staatsblad van 27 augustus 1996). De omzendbrief van 14 oktober 1996 van de federale Minister van Binnenlandse Zaken (verschenen in het Belgisch Staatsblad van 31 oktober 1996) legt aan alle gemeenten de verplichting op om gevolg te geven aan alle vragen tot registratie van een vermogensrechtelijk contract tussen personen.

Het volstaat dat de Vlaamse regering uitvoeringsbesluiten neemt om een partneriaatsregister - dat enkel rechtsgevolgen heeft op het stuk van de successierechten tussen deze partners - in te passen in de nu reeds door de federale overheid aan de gemeenten opgelegde verplichting.

De indiener hoopt dat het Vlaams Parlement hem zal volgen om, binnen de beperkte mogelijkheden van de gewestbevoegdheid, deze eerste stap te zetten op het pad van de wegwerking van discriminatie tussen gehuwden en in partneriaat samenwonenden. De fundamentele hervormingen aan het personen- en familierecht behoren echter tot de bevoegdheid van de federale wetgever. Het gaat niet op zich hierachter te verschuilen om vanuit onze bevoegdheid niet een signaal te geven dat een einde moet worden gemaakt aan de ongelijke juridische behandeling van personen die, op een aan het huwelijk vergelijkbare wijze, samenwonen.

2. Algemene bespreking :eerste reacties vanuit de verschillende fracties

De heer Herman De Reuse verwijst naar de kritiek die hij uitte op het aan dit voorstel van decreet nauw verwante voorstel van decreet van de heren De Gucht, Sannen en Lachaert (zie Stuk 347/3).

Ook het in partneriaat samenwonen houdt voor de betrokkenen rechten en plichten in, die door de federale wetgever in een sluitende rechtsfiguur moeten worden opgenomen.

De zorg die de indiener ogenschijnlijk besteedt aan het statuut van de samenwonenden en dan vooral aan het beëindigen ervan - een aangetekende brief volstaat om eruit te stappen - is significant.

Wat hier voorligt is geen goed legistiek werk. Het "flardsgewijs" toevoegen van rechtsgevolgen aan feitelijke situaties werkt de rechtsonzekerheid en de rechtsongelijkheid in de hand.

De heer De Reuse wijst verder op de juiste betekenis van het gelijkheidsbeginsel dat de indieners als argument voor hun voorstel aanvoeren.

Het gelijkheidsbeginsel houdt in dat enkel wie zich in gelijke omstandigheden bevindt recht heeft op dezelfde juridische behandeling. Men zou net zo goed kunnen aanvoeren dat het gelijkschakelen van samenwonenden met gehuwden het gelijkheidsbeginsel schendt omdat samenwonenden tegenover mekaar niet dezelfde rechten en plichten hebben als gehuwden.

Het gelijkheidsbeginsel wordt hier ongetwijfeld geschonden. Immers men verbindt op eenzijdige wijze en fragmentarisch dezelfde rechtsgevolgen aan een op het eerste gezicht feitelijk gelijkaardige situatie, zonder deze situatie in haar geheel te bekijken - met alle rechten en verplichtingen die zij meebrengt ook op ander domeinen van het recht.

Ook mevrouw Sonja Becq verwijst naar haar kritiek op het zopas weggestemde voorstel van decreet van de heren De Gucht, Sannen en Lachaert.

Zij vreest voor een situatie waarbij men zijn samenwonen gaat invullen naargelang van de leeftijd, het al dan niet pensioengerechtigd zijn of andere overwegingen die met het samenwonen als dusdanig niets te maken hebben. Het wederzijds engagement dreigt in deze benadering van ondergeschikt belang te zijn. Het lid pleit daarom voor een globale aanpak van de problematiek waarbij de rechtsgevolgen, niet alleen tijdens maar ook bij de beëindiging van het samenwonen, op sluitende en zorgvuldige wijze geregeld zijn.

Een coherente regeling van het samenwonen buiten het huwelijk bevindt zich voor het overgrote en wezenlijke gedeelte op het federale bevoegdheidsdomein. Bijvoorbeeld de zorg voor de zwakkere partij bij de beëindiging van het partneriaat is in het voorstel van decreet niet aanwezig omdat men deze aspecten van het samenwonen vanuit de gewestelijke bevoegdheden ook niet kan regelen. Nochtans is het van wezenlijk belang voor de rechtszekerheid dat het partneriaat op het stuk van rechten en plichten geen lege doos is. Enkel federale wetgeving kan hier invulling aan geven.

Het lid wijst een "à la carte" toevoeging van rechtsgevolgen aan het feitelijk gegeven van samenwonen, dat zo summier is geregeld, categoriek van de hand.

Overigens betwijfelt het lid sterk dat het Vlaams Gewest bevoegd zou zijn om de gemeenten het houden van een partneriaatsregister op te leggen en om te bepalen wanneer het in partneriaat samenwonen zou ophouden te bestaan. Mevrouw Sonja Becq vraagt de commissie het advies van de afdeling wetgeving van de Raad van State te vragen over het voorstel van decreet.

De heer Patrick Lachaert verklaart het voorstel van decreet te steunen. Zoals reeds gezegd vertrekt het vanuit een gelijklopende maatschappelijke benadering als dat van de heer Karel De Gucht waarvan hij mede-indiener is. Het voorstel van de heer Swennen is echter genuanceerder.

Ook voor de heer Lachaert is het gehuwd samenleven de te prefereren rechtsfiguur. Dit belet niet dat de Vlaamse decreetgever, binnen zijn beperkt bevoegdheidsdomein, een eerste aanzet geeft tot de erkenning in rechte van de samenlevingsvorm waarvoor een toenemend aantal personen opteren. Liever dan een afwachtende houding aan te nemen moet het Vlaams Gewest het voortouw nemen en op zijn niveau zijn verantwoordelijkheid opnemen.

De heer Sannen verklaart namens zijn fractie het voorstel van decreet te steunen. Ook hij verwijst naar zijn meer omstandig verwoorde visie in het reeds voornoemde verslag over het voorstel van de heren De Gucht, Lachaert en hemzelf.

De heer Stefaan Platteau pleit voor een benadering van het personen- en familierecht die oog heeft voor de maatschappelijke evolutie. Op het niveau van het Vlaams Gewest kan men dit ten gronde echter niet regelen.

Dat men globaal slecht legistiek werk zou leveren door enkel op het stuk van de successierechten de discriminatie tussen gehuwden en niet-gehuwde samenwonende partners op te heffen, betwijfelt hij zeer. Integendeel het getuigt van politieke moed en luciditeit, om bij zich wijzigende maatschappelijke processen, een stap te zetten in de richting van meer rechtszekerheid en -gelijkheid voor de betrokkenen. Indien de federale overheid in gebreke blijft, kan de Vlaamse overheid toch binnen haar bevoegdheid haar verantwoordelijkheid nemen en een duidelijk signaal geven.

Mevrouw Mia De Schamphelaere bevestigt dat sinds het Napoleontisch Wetboek van 1804 de maatschappij sterk is geëvolueerd. Dit blijkt ook uit de talrijke ingrijpende wijzigingen die het Bur-

gerlijk Wetboek sindsdien heeft ondergaan. De hervormingen in het personen- en familierecht zijn steeds gebeurd na langdurige studies van specialisten en uitvoerige besprekingen door de bevoegde wetgever.

Collega Swennen wil met zijn voorstel van decreet op het stuk van de successierechten een gelijkwaardige behandeling opeisen voor een met het huwelijk vergelijkbare samenlevingsvorm.

Mevrouw De Schamphelaere mist in het voorstel echter de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de partners voor elkaar, de waarborg van hun gelijkheid en hun onderlinge bescherming. Hoe worden deze rechten en plichten fiscaal en sociaal-rechtelijk gehonoreerd? Mocht men dit voorstel van decreet aan het advies van de Raad van State onderwerpen dan zal hoogstwaarschijnlijk blijken dat dit voorstel van decreet het terrein van het personen- en familierecht betreedt, materie waarvoor de gewesten niet bevoegd zijn.

Ook mevrouw De Schamphelaere verklaart moeite te hebben met de summiere opstapregeling uit het partneriaat, die de zwakste partner verre van beschermt. Zij meent nochtans dat het recht de zwakkere partij dient te beschermen en citeert als voorbeelden de huurreglementering en het arbeidsrecht, die het respectievelijk opnemen voor de huurder en de werknemer. Dit voorstel van decreet installeert de vrijblijvendheid tussen de partners. Er is behoefte aan een sluitende regeling van de wederzijdse rechten en plichten op het daartoe geëigend niveau, met name het federale.

De heer John Taylor erkent dat de problematiek van de juridische erkenning van de als partners samenwonenden zeer gevoelig ligt. Men mag de discussie daarover niet uit de weg gaan.

Hij wijst er vooreerst op dat de samenwonenden een zeer verscheiden groep zijn. De leeftijd van de partners, het tijdstip in het leven waarop zij samenwonen en elementen van intentionaliteit bepalen mede het karakter van het samenwonen dat zeer uiteenlopend kan zijn. Het lid vraagt zich af of men deze verscheiden groep een dienst bewijst door de thans voorliggende eerder fractionaire aanpak van de regeling van hun rechtspositie. De belangrijkste aspecten van de samenwoning kunnen door het Vlaams Parlement niet worden geregeld.

Ook in zijn partij is men ervoor gewonnen om ernstig na te denken over een regeling voor bepaalde vormen van samenwoning, maar dan op een juridisch uitgebalanceerde wijze waarbij bovendien de

federale en gewestelijke bevoegdheidsdomeinen worden gerespecteerd.

Ook de heer Taylor dringt daarom aan op een advies van de Raad van State, vooraleer de bespreking wordt verder gezet.

3. Reactie van de indiener op de ingenomen standpunten.

De Heer Guy Swennen verheugt zich over de steun die vanuit verschillende fracties wordt verwoord, inzonderheid over deze van de VLD die het in 1993 nog niet nodig achtte zijn wetsvoorstel voor een instapregeling voor samenwonenden te steunen. Deze partij pleitte toen sterk voor de vrijheid van de partners die dank zij de creatieve contracten van de notariële praktijk hun vermogensrechtelijke belangen konden veilig stellen.

De indiener wenst vooreerst te antwoorden op de herhaaldelijk geformuleerde kritiek dat zijn decreetsvoorstel de verlaging van de successierechten verbindt aan een voor het overige zeer vrijblijvende vorm van samenwoning die deze extra-bescherming niet noodzakelijk billijkt.

Hij beseft vanzelfsprekend dat de grote hefbomen voor een sluitende regeling van het statuut van de samenwonenden zich op het federale vlak bevinden. Ook hij prefereert een coherent rechtskader voor de in partneriaat samenwonenden. De decreetgever kan enkel regelend optreden op zijn eigen bevoegdheidsdomein. Hij geeft zodoende een signaal aan de federale wetgever om ook op zijn domein het maatschappelijk fenomeen van de samenwonenden juridisch te regelen. Het alternatief is een verstikkend immobilisme.

Op dit ogenblik is er inderdaad geen rechtszekerheid op het stuk van de wederzijdse rechten en plichten van de samenwonende partners. De heer Swennen rekent echter op de rechtspraak die zich in de begeleiding van de maatschappelijke evolutie inzake de samenlevingsvormen zeer creatief opstelt.

Wat de suggestie van verschillende leden betreft, met name de Raad van State te consulteren, verwijst de indiener naar zijn schriftelijke toelichting. Daarin heeft hij uitvoerig op de mogelijke bevoegdheidsvragen die men kan stellen geanticipeerd.

Niettemin is hij bereid om de afdeling wetgeving van de Raad van State bij de totstandkoming van dit historisch voorstel van decreet te betrekken.

Bovendien kondigt hij aan een amendement te zullen indienen dat nog een aantal uitsluitingen op de inschrijving in het partneriaatsregister invoert, - en dit op het domein van de sociale zekerheid, - voor samenwonende partners "die een beduidend financieel voordeel zouden genieten ten opzichte van de gehuwden" (Zie Stuk 488/3 en verantwoording aldaar).

Hij verzoekt de commissie ook hierover het advies van de Raad van State te laten vragen.

De indieners van het zopas verworpen voorstel van decreet zullen hun tekst eveneens tot amendementen op het hier voorliggende voorstel verwerken en vragen dat deze ook aan de Raad van State zouden worden voorgelegd (Amendementen van de heren Lachaert en De Gucht - Stuk 488/2).

De heer De Batselier, voorzitter van de commissie en tevens voorzitter van het Vlaams Parlement, verklaart dat hij, conform de unanieme wens van de commissie, en met toepassing van artikel 61, punt 1 van het Reglement, de Raad van State om advies zal verzoeken.

4. Het advies van de Raad van State (13 februari 1997) (Stuk 488/4)

Bij de hervatting van de bespreking, nadat het advies van de Raad van State was uitgebracht, blijkt dat de commissieleden dit advies op zeer verschillende wijze interpreteren.

Voor een goed begrip van de verdere discussie worden de algemene opmerkingen van de Raad van State op het voorstel van decreet hierna weergegeven.

4.1. Het Vlaams gewest is bevoegd om met betrekking tot de successierechten de aanslagvoet en de vrijstellingen te wijzigen. Het is niet bevoegd om regelgevend op te treden op het vlak van het erfrecht als dusdanig.

4.2. Als de grondslag van het successierecht niet enkel zou berusten op een door het burgerlijk recht geregelde band doch ook op een feitelijke toestand onder bepaalde voorwaarden, betreedt de decreetgever dan het voor hem verboden terrein

van het burgerlijk recht door aan een samenlevingsvorm, naast het huwelijk, bepaalde rechtsgevolgen te verbinden ?

De Raad van State antwoordt dat de decreetgever kan geacht worden bevoegd te zijn in het kader van de "impliciete bevoegdheden" (de artikelen 10 en 19, §1, eerste lid, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen).

Het invoeren van de impliciete bevoegdheid vergt wel dat het gewest "noodzakelijk" het aan de federale wetgever voorbehouden terrein moet betreden om zijn gewestbevoegdheden te kunnen uitoefenen. Verder stelt ook de rechtspraak van het Arbitragehof hieraan de dubbele voorwaarde dat de federale materie zich leent tot een gedifferentieerde regeling en dat de weerslag op deze aan de federale wetgever voorbehouden bevoegdheid marginaal is.

4.3. Men kan stellen dat de decreetgever met het voorliggende voorstel van decreet louter fiscale gevolgen verbindt aan het door hem erkend feit van het duurzaam samenwonen. Het bewijs van dit door de decreetgever erkend feit wordt geleverd door inschrijving in het gemeentelijk partneriaatsregister. De bevoegdheid om de gemeenten te verplichten tot het houden van dit register "zou wellicht kunnen worden gebillijkt als impliciete bevoegdheid" in zoverre dat register enkel als functie heeft een bewijsmiddel te zijn in het kader van de toepassing van het verlaagd successietarief.

De decreetgever is hoe dan ook niet bevoegd om te bepalen hoe aan het partneriaat een einde wordt gesteld.

4.4. Bij de uitoefening van de bevoegdheid om successierechten te bepalen bij erfopvolging tussen categorieën van personen, kunnen de gewesten maatschappelijke keuzen maken. Zij moeten hierbij wel de beginselen van de gelijkheid voor de wet en niet-discriminatie, vastgelegd in de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, respecteren.

De beoordeling van de limieten van deze beginselen staan ter beoordeling van het Arbitragehof. In een constante rechtspraak stelt het Arbitragehof dat "de grondwettelijke regels van de gelijkheid voor de wet en van de niet discriminatie niet uitsluiten dat een verschil in behandeling wordt tot stand gebracht, voor zover echter voor het gehanteerde criterium van onderscheid een objectieve en redelijke verantwoording bestaat. Het bestaan van

een dergelijke verantwoording moet worden beoordeeld met betrekking tot het doel en de gevolgen van de ter beschikking staande norm. Het gelijkheidsbeginsel is geschonden wanneer vaststaat dat de aangewende middelen niet redelijkerwijze evenredig zijn met het beoogde doel."

"Het is trouwens in de gegeven omstandigheden niet mogelijk om de vraag of ongehuwd samenwonenden moeten of mogen worden behandeld als wettig gehuwden eenduidig met ja of neen te beantwoorden", aldus de Raad van State.

De Raad van State betwijfelt ook "of het gelijkheidsbeginsel toelaat dat ongehuwd samenwonenden, al dan niet van hetzelfde geslacht, gelijkgesteld worden met gehuwden, terwijl die gelijkstelling wordt geweigerd aan personen, al dan niet van hetzelfde geslacht, die mekaars bloed- of aanverwant zijn, zoals duurzaam samenwonende ongehuwde broers en zusters." (Stuk 488/4, blz.17-18).

4.5. Voor de bijzondere opmerkingen van de Raad van State, die door de indiener in amendementen werden opgenomen, wordt verwezen naar de verdere tekst van het advies.

5. Voortzetting van de algemene bespreking

Het advies van de Raad van State bevat geen expliciete uitspraak over de vraag of het Vlaamse Gewest zijn bevoegdheid te buiten zou gaan door het voorstel van decreet aan te nemen.

Het advies van de Raad van State wordt door de voorstanders van het voorstel van decreet bestempeld als sibillijns maar toch positief ten aanzien van de bevoegdheid van het Vlaamse Gewest. De tegenstanders van het voorstel zien in het advies een vriendelijke aanmaning om niet verder te gaan op de ingeslagen weg van een begin van statuut voor de betrokken groep duurzaam samenwonenden.

– *De kloof tussen het vigerend recht en het maatschappelijk rechtsgevoel*

De heer Guy Swennen verwijst naar eminente rechtsfilosofen die stellen dat het recht steeds achterop hinkt op de maatschappelijke werkelijkheid. Vanuit een zich wijzigend rechtsgevoel is er steeds nood aan nieuwe en aangepaste rechtsregels. De kwaliteit van het rechtssysteem is afhankelijk van de snelheid, degelijkheid en accuraatheid waarmee

de overheid inspeelt op de nood aan deze nieuwe rechtsregels.

De kloof tussen het vigerend recht en het maatschappelijk rechtsgevoel van de rechtsonderhorigen mag niet te groot worden en ook niet te lang duren.

Volgens professor Luc Huyse zou een van de verklarende factoren voor de huidige vertrouwens- en legitimiteitscrisis in het politiek bedrijf het beduidend uiteenlopen zijn van publieksagenda en de politieke agenda.

Vanuit dit besef pleit de indiener voor het aannemen van dit voorstel van decreet. Het zet de eerste stap naar de juridische erkenning van een samenlevingsvorm die sedert decennia uitgroeit tot een nieuwe maatschappelijke realiteit.

Het Vlaams gewest moet met overtuiging de kans aangrijpen om binnen zijn bevoegdheidsdomein een signaal te geven naar de federale wetgever.

De heren Patrick Lachaert en Ludo Sannen verklaren ten gronde deze visie te delen.

De heer Chris Vandenbroeke wijst ook op de realiteit in het maatschappelijk veld. Het wordt tijd dat men een einde maakt aan de struisvogelpolitiek om steeds te verwijzen naar het federale niveau nu blijkt dat men binnen de eigen bevoegdheid een begin van erkenning kan bewerken voor de duurzaam samenwonenden.

Mevrouw Sonja Becq daarentegen wijst erop dat het voorliggende voorstel van decreet zo goed als zeker door het Arbitragehof zal worden vernietigd. Zij loopt dus niet hoog op met de verklaringen van de collega's dat Vlaanderen deze open doelkans niet mag laten liggen.

Overigens bevat dit voorstel van decreet slechts een punctuele regeling omdat het gros van de bevoegdheden die nodig zijn om een sluitend statuut uit te werken voor de samenwonenden aan de decreetgever ontsnappen.

Dit voorstel van decreet zou slechts een magere troost zijn voor een maatschappelijke groep die behoefte heeft aan een betere juridische omkadering.

– *Een globale regeling of een punctuele ?*

Mevrouw Sonja Becq en de heer Johan De Roo verklaren dat hun partij de realiteit erkent van de

diverse vormen van duurzaam samenwonen buiten het huwelijk en wil meewerken aan de uitbouw van een aangepast, evenwichtig en coherent statuut. Dit statuut zal uitgaan van duurzaamheid en verantwoordelijkheid van de partners voor elkaar. Bovendien zal het noodgedwongen een onderscheid moeten maken tussen zij die niet kunnen huwen, met name partners van hetzelfde geslacht, en anderen.

Een dergelijke regeling kan geen punctuele zijn zoals deze die hier voorligt, maar moet worden uitgewerkt op de verschillende bevoegdheidsniveaus, waarvan het federale het leeuwendeel voor zijn rekening zal moeten nemen.

De heer Ludo Sannen en ook de heer Swennen pleiten ervoor om vanuit het Vlaamse gewest eindelijk maatregelen te nemen, hoe marginaal ook, om een begin te maken met het sinds lang ter discussie staande regeling van een statuut voor samenwonenden.

Een punctuele regeling op het niveau van het Vlaamse Gewest zal een spoorslag zijn voor het federale immobilisme.

De heer André Denys meent dat de argumentatie van die fracties die slechts een globale regeling willen uitwerken overtrokken is, net zoals de discussie over de mogelijke bevoegdheidsoverschrijding.

Een allesomvattende globale regeling van een maatschappelijk fenomeen is eerder de uitzondering dan de regel. De fragmentarische en specifieke aanpak is in se niet verwerpelijk. Het getuigt van pragmatisme en "Realpolitik" om de juridische stappen die men kan zetten ook te zetten.

- *De bevoegdheidsvraag : "Is de Vlaamse decreetgever bevoegd om een (rechts)band te erkennen of minstens te omschrijven tussen een beperkte categorie van personen, die als dusdanig en tot nog toe niet in het personen-, familie- en erfrecht is erkend, met de uitsluitende bedoeling om deze categorie bij onderlinge erfopvolging aan een door hem bepaald successierecht te kunnen onderwerpen ?" - Toepasselijkheid van de theorie van de impliciete bevoegdheden*

Zoals hoger gesteld geven de voor- en tegenstanders van het voorstel van decreet een verschillend antwoord op de vraag of het Vlaamse Gewest hier toe bevoegd is.

Zij toetsen hun antwoord hierop onder meer aan de theorie van de impliciete bevoegdheden.

De heer Lachaert bevestigt de conclusie die de heer Guy Swennen uit het advies van de Raad van State trekt. De Raad van State heeft geen fundamentele bezwaren. In de algemene opmerkingen staat geen enkele formele uitspraak die tot de onbevoegdheid van de Vlaamse decreetgever zou besluiten. Integendeel. De Raad van State stelt : "Eerste vraag hierbij is of de decreetgever zich aldus niet begeeft op een terrein dat niet het zijne is, namelijk dat van het burgerlijk recht. Men zou immers kunnen stellen dat hij, naast het huwelijk, aan een andere samenlevingsvorm bepaalde rechtsgevolgen verbindt. Daartoe kan hij enkel geacht worden bevoegd te zijn in het kader van de impliciete bevoegdheden bedoeld in artikel 10 juncto artikel 19, §1, eerste lid van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen." (stuk 488/4 blz.13-14.)

De Raad van State sluit dus niet uit dat dit het geval zou kunnen zijn.

En verder laat de Raad van State de mogelijkheid open "aan te nemen dat de decreetgever louter fiscale gevolgen verbindt aan een door hem erkend feit te weten het duurzaam samenwonen." In dat geval moet hiervoor een bewijsstelsel georganiseerd worden, het zogenaamde partneriaatsregister, naast en buiten de registers van de burgerlijke stand en de bevolkingsregisters. Hiertoe is de decreetgever "strikt genomen, ook niet bevoegd. In zoverre aan dat register geen andere functie wordt toebedeeld dan als bewijsmiddel in het kader van de toepassing van het verlaagd tarief inzake successierechten, zou zulks wellicht kunnen gebillijkt worden als impliciete bevoegdheid." (ibidem, blz.15-16)

Volgens de heer Lachaert wordt door het voorstel van decreet geen rechtsgevolg toegevoegd aan het samenwonen. Alles draait om het opzetten van een adequaat bewijsmiddel voor het blote feit van het duurzaam samenwonen. En dit bewijsmiddel heeft slechts bewijskracht voor de band tussen twee personen, enkel voor het toepassen van een tarief voor de successierechten bij erfopvolging door overlijden. Hiervoor is het Vlaams gewest perfect bevoegd, zo leest hij het advies van de Raad van State.

Mevrouw Sonja Becq heeft echter fundamentele twijfels bij de vraag of de Raad van State de Vlaamse decreetgever bevoegd acht om het voorstel van decreet te stemmen.

Voor de successierechten, de aanslagvoeten en de vrijstellingen is de Vlaamse decreetgever zonder

twijfel bevoegd. Van het erfrecht moeten we echter afblijven. Het gelijkstellen van samenwonenden met gehuwden, m.a.w. het gelijkstellen van een feitelijke band tussen personen met een door het burgerlijk recht erkende juridische band, kan enkel met toepassing van de theorie van de impliciete bevoegdheden.

De toepassing van de theorie van de impliciete bevoegdheden is echter aan voorwaarden verbonden. De Raad van State somt ze op.

Het decreet kan slechts het aan de federale wetgever voorbehouden bevoegdheidsdomein betreden indien zulks 1) noodzakelijk is voor de uitoefening van zijn bevoegdheden en 2) indien de tot de gereserveerde bevoegdheid van de federale wetgever behorende aangelegenheid zich tot een gedifferentieerde regeling leent en indien bovendien de weerslag op de betrokken aangelegenheid slechts marginaal is.

De Raad van State spreekt zich niet uit over de vraag of in casu aan deze cumulatief gestelde voorwaarden is voldaan.

Voor Mevrouw Becq is er alleszins geen noodzakelijkheid om het terrein van de federale wetgever te betreden ; de aangelegenheid is niet marginaal en een gedifferentieerde regeling is zeker niet opportuun.

De heer Herman De Reuse meent tussen de regels van het advies van de Raad van State te lezen dat de Raad afwijzend staat tegenover het voorstel van decreet en niet overtuigd is van de toepasselijkheid van de theorie van de impliciete bevoegdheden.

In zijn persoonlijke interpretatie zijn de voorwaarden van de noodzakelijke betreding van het federaal bevoegdheidsdomein en de marginale weerslag zeker niet vervuld. Men kan echter wel stellen dat een gedifferentieerde regeling mogelijk is. Vermits de voorwaarden echter op cumulatieve wijze moeten worden vervuld, moet men tot de onbevoegdheid besluiten.

De heer André Denys daarentegen komt tot het omgekeerde besluit. De decreetgever is bevoegd. Immers, zo stelt hij, de vraag of de drie voorwaarden die worden gesteld voor de toepasselijkheid van de theorie van de impliciete bevoegdheden zijn vervuld, is een vraag die politiek, dit wil zeggen vanuit de appreciatie van een maatschappelijke noodzaak, moet worden ingevuld. De Raad van State mag zich hier niet over uitspreken.

De heer Denys waarschuwt ook voor een minimalistische interpretatie van de Vlaamse bevoegdheid, omdat dit sommigen politiek zo beter uitkomt.

Hij pleit ervoor om ten allen tijde uit te gaan van een maximalistische interpretatie. Als men het niet eens is met het voorstel van decreet, moet men inhoudelijk argumenteren en niet een dubieus bevoegdheidsdebat voeren.

Mevrouw Sonja Becq, de heren Johan De Roo en John Taylor, en mevrouw Mia De Schamphelaere volgen de zienswijze van de heer Denys niet. Zij stellen vooreerst dat de invulling van de voorwaarden voor de toepassing van de impliciete bevoegdheden niet politiek afgewogen wordt. Verder wijst de heer Johan De Roo erop dat het Vlaams Parlement er steeds een punt van maakt zijn bevoegdheidsdomein te verdedigen en daarvoor desnoods bevoegdheidsconflicten en belangenconflicten uitlokt tegen die assemblees die op het Vlaams bevoegdheidssterrein dreigen te komen. Hier dreigt men eerder het omgekeerde te doen, met name de aan de federale wetgever voorbehouden bevoegdheden inzake burgerlijk recht te willen recupereren.

– *Schendt het voorstel van decreet de beginselen van gelijkheid voor de wet en van niet-discriminatie van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet als het twee partners-al of niet van hetzelfde geslacht- die duurzaam samenwonen, op het stuk van de tarieven van de successierechten, gelijkstelt aan gehuwden ?*

De Raad van State beantwoordt ook deze vraag met betrekking tot het voorliggende voorstel van decreet niet eenduidig en volstaat met te verwijzen naar de rechtspraak van het Arbitragehof.

Er zou aldus een verschil in behandeling kunnen worden tot stand gebracht, voor zover voor het gehanteerde criterium van onderscheid een objectieve en redelijke verantwoording bestaat ; deze verantwoording moet worden beoordeeld met betrekking tot het doel en de gevolgen van de ter beoordeling bestaande norm. De aangewende middelen moeten rederlijkerwijze evenredig zijn met het beoogde doel (Stuk 488/4 blz.17-18).

De Raad van State acht het gelijkheidsbeginsel echter wel geschonden indien men ongehuwd samenwonenden gelijkstelt met gehuwden terwijl personen die mekaars bloed- of aanverwant zijn, zoals duurzaam samenwonende ongehuwde broers en zusters, van die gelijkstelling worden uitgesloten.

Zoals voor de bevoegdheidsvraag zijn er ook voor het gelijkheidsbeginsel tegenstrijdige interpretaties en visies aanwezig in de commissie.

Volgens de heer Guy Swennen schuift de Raad van State ook deze fundamentele vraag door naar de politici die de criteria, door de rechtspraak van het Arbitragehof gesteld, zullen moeten interpreteren.

Hij wenst nogmaals te benadrukken dat zijn voorstel van decreet niet uitgaat van de gelijke behandeling van gehuwde partners met ongehuwde partners. Zijn voorstel maakt enkel een rechtsgevolg gelijk op voorwaarde dat de partners "duurzaam" d.w.z. "vergelijkbaar aan een huwelijk" samenwonen en bovendien aan een aantal administratieve eisen voldoen.

Ook voor de heer Patrick Lachaert is het aan de politiek de keuze te maken of men aan samenwonenden een stuk gelijkberechtiging met de gehuwden geeft. De Raad van State kan zich hier niet over uitspreken.

Volgens een KAV-studie zijn er 11 essentiële verschilpunten in de rechtspositie van samenwonenden die hen discrimineren ten opzichte van gehuwden. Anderzijds zijn er ook discriminaties in de omgekeerde richting. Zo worden de gehuwden aan een ongunstiger stelsel van personenbelasting onderworpen dan de ongehuwd samenwonenden.

Mevrouw Sonja Becq en ook de heren John Taylor en Leo Cannaerts zijn van mening dat in de huidige stand van de wetgeving het gelijkheidsbeginsel zeker geschonden is in hoofde van die personen die door de wet van het aangaan van een huwelijk worden uitgesloten, met name personen van hetzelfde geslacht. Voor deze personen moet een samenwoningsstatuut worden uitgewerkt.

Voor samenwonende partners van verschillend geslacht kan bezwaarlijk worden volgehouden dat het gelijkheidsbeginsel is geschonden omdat zij, voor wat de successierechten betreft, niet op gelijke voet als de gehuwden worden behandeld.

Immers, vermits samenwonenden van verschillend geslacht kunnen huwen zijn zij niet gediscrimineerd ten opzichte van gehuwden als zij ervoor kiezen om dit niet te doen.

Omgekeerd zou men kunnen stellen dat gehuwden gediscrimineerd worden ten opzichte van ongehuwd samenwonenden zodra men deze laatste groep in bepaalde opzichten gelijkstelt aan gehuwden zonder dat zij ook geacht worden de plichten

van gehuwden op zich te nemen : de lusten zonder de lasten.

De ongelijke behandeling is dus, behoudens voor partners van hetzelfde geslacht die geen wettig huwelijk kunnen aangaan, verantwoord.

Mevrouw Wivina Demeester-De Meyer, Vlaams Minister van Financiën, Begroting en Gezondheidsbeleid, houdt de commissie voor dat er volgens haar een element van discriminatie zit in de voorgestelde regeling voor sommige categorieën van langdurig samenwonenden.

Sommige burgers zullen kunnen kiezen onder welk tarief zij bij erfopvolging vallen. Voor andere categorieën van samenwonenden zal er geen vrijheid van keuze zijn.

– *De inhoudelijke benadering van het voorstel van decreet. Politieke keuze, maatschappelijke erkenning, morele overwegingen*

De discussie over een globale regeling, over de bevoegdheidsvraag en over de mogelijke schending van het gelijkheidsbeginsel verhullen de besluite-loosheid van sommige partijen om inhoudelijk een klaar en duidelijk standpunt in te nemen, zo stellen de heren Patrick Lachaert en Ludo Sannen.

Mevrouw Sonja Becq, de heren Johan De Roo, John Taylor, Leo Cannaerts en mevrouw Mia De Schamphelaere verklaren dat de problematiek van de samenwonenden -en zeker deze die niet kunnen huwen omdat zij van hetzelfde geslacht zijn-, hen hoegenaamd niet koud laat. Ook zij hebben oog voor maatschappelijke evoluties en gelegitimeerde aanspraken die rechtsbescherming behoeven.

Dit betekent niet dat elke nuancering uit den boze is.

Voor welke vorm van duurzaam samenwonen moet een duurzaam wettelijk en maatschappelijk erkend kader worden gecreëerd ? Stellen er zich ook niet problemen bij andere vormen van samenwonenden ? Bijv. bloed- en aanverwanten ?

Mevrouw Sonja Becq is van oordeel dat er behoefte is aan een kader dat ook afdoende bescherming biedt aan de gelegitimeerde verwachtingen van beide duurzaam samenwonende partners. Zij moeten in deze ook aangesproken worden op hun verantwoordelijkheid voor elkaar, niet alleen met rechten maar ook met plichten. Hoe wordt bij de beëindiging van het samenwonen de zwakste partner beschermd ?

Vandaar het belang van een coherente regelgeving die het Vlaams bevoegdheidsdomein inderdaad overschrijdt.

Mevrouw De Schamphelaere wenst ook te verwijzen naar de fiscale aspecten van de problematiek.

Het komt haar voor dat sommigen hier vooral bekommerd zijn om het meepikken van het fiscaal voordeel op het stuk van de successierechten. Men moet er zich voor hoeden in te gaan tegen de fiscale rechtvaardigheid en wat de bevolking als fiscaal rechtvaardig ervaart.

Ook op dit punt situeert zich een eventuele discriminatie omwille van al of niet gelijke omstandigheden.

Over het algemeen kiest men tussen het gehuwd samenleven of het niet-gehuwd samenleven om welbepaalde redenen. Men wenst ongehuwd samen te leven omwille van het ongebondene, het vrijblijvende karakter, met een eenzijdige opstapmogelijkheid.

Als rechtvaardige wetgever kan men toch moeilijk volhouden dat wie zich in het instituut van het huwelijk engageert, wederzijds verantwoordelijkheid opneemt en slechts conform een bepaalde regeling dit instituut verlaat, zich in gelijke omstandigheden bevindt als wie dit expliciet niet wenst te doen.

De bevolking weet en voelt zeer goed aan dat er een zelf gewenst onderscheid is en niet een dat de betrokkenen toevallig te beurt valt.

Het lid betreurt daarom dat, ingevolge de overigens terechte opmerkingen van de Raad van State, juist die bepalingen uit het voorstel van decreet moesten worden gehaald die de regeling wensten te verfijnen. Het betreft de regeling van de beëindiging van de samenwoning en het amendement van de heer Swennen waarin hij uitsluitingen uit de door hem voorgestelde regeling voorstelt "uit hoofd van beduidend financieel voordeel dat zij genieten ten opzichte van gehuwden" (zie Stuk 488/3).

De heer Leo Cannaerts wijst erop dat de motivatie van de samenwonenden zeer verschillend is. Vaak gaat het om een maatschappelijk totaal aanvaarde proefperiode in afwachting van een huwelijk.

Het komt echter ook veel voor dat het vooral de fiscale en sociale voordelen zijn die de doorslag geven voor de optie ongehuwd samenleven. De

CVP is zeker niet de enige partij die pleit voor een rechtvaardige fiscaliteit.

De heer Peter Vanvelthoven houdt de inhoudelijke tegenstanders van het voorstel van decreet voor dat zij een grote verantwoordelijkheid dragen. Door hun houding bestendigen zij de huidige toestand voor de samenwonenden, met name de belasting van hun wederzijdse erfopvolging tegen het hoogste tarief. Door niets te willen regelen voor de samenwonenden creëert men voor deze groep ook rechtsgevolgen.

Het lid verwijst naar de wijzigingen die het Vlaams Parlement eind december 1996 invoerde in het Wetboek van Successierechten.

Daar werden voor sommige familiale ondernemingen, met name als zij aan bepaalde voorwaarden inzake tewerkstelling voldeden, gunstiger tarieven voor de successie gehanteerd. De Vlaamse decreetgever maakte toen een onderscheid voor een verschillende maatschappelijke realiteit. Waarom kan dat onderscheid ook niet gemaakt worden voor onderscheiden vormen van samenleving ?

De heer John Taylor kan de redenering van de heer Vanvelthoven niet bijtreden.

Vooreerst acht hij het vreemd dat zijn fractie kan verweten worden door anderen niet-gewenste rechtsgevolgen te creëren door een voorstel van decreet af te wijzen.

De CVP wenst de aanslagvoeten voor de successierechten te regelen binnen de bestaande bevoegdheidsdomeinen. In tegenstelling tot anderen wil zij juist niet lukraak en op niet gefundeerde wijze specifieke rechtsgevolgen toevoegen aan niet-identieke situaties.

Ook de vergelijking met betrekking tot de verschillende behandeling van de vererving van familiale ondernemingen naargelang van de gerealiseerde tewerkstelling kan de heer John Taylor niet volgen.

Het verschillend tarief was inderdaad verantwoord door de voorwaarden inzake tewerkstelling die familiale ondernemingen dienden na te leven.

Voor de successierechten bij erfopvolging tussen samenwonenden wil de heer Vanvelthoven juist geen onderscheid maken tussen onderscheiden maatschappelijke gegevens, de gehuwden enerzijds en de ongehuwd samenwonenden anderzijds.

– *Het partneriaatsregister*

De heer Guy Swennen heeft in opvolging van het advies van de Raad van State een amendement ingediend om de gemeenten het houden van een partneriaatsregister op te leggen. De Raad van State acht de decreetgever hiertoe impliciet bevoegd voor zover dat register enkel wordt aangewend als bewijsmiddel in het kader van de verlaagde successierechten.

Aangezien de decreetgever, volgens hetzelfde advies van de Raad van State, niets kan stipuleren over het statuut van een partneriaat, is ook de bepaling over de wijze waarop het einde van het partneriaat ingaat bevoegdheidsoverschrijdend. De heer Swennen heeft daarom ook een amendement klaar om deze bepaling uit zijn voorstel te lichten.

De heer Johan De Roo verklaart dat hij zijn twijfels heeft bij de controleerbaarheid van de gestelde voorwaarden waaraan de samenwonenden moeten voldoen en meer bepaald bij de controleerbaarheid van de samenwoning via een register. Ook daarin schuilt een mogelijkheid tot discriminatie.

De heer Leo Cannaerts vraagt zich af of de regeling voor het partneriaatsregister niet te summier is geregeld.

Stel dat vijf broers en zussen langdurig samenwonen en hun erfopvolging wensen te regelen. Zij kunnen blijkbaar slechts een keer in een partneriaatsregister worden ingeschreven terwijl zij toch met meerderen samenwonen en met elk van hun broers of zusters in een bepaalde relatie staan.

– *Mogelijke budgettaire gevolgen ?*

De heer John Taylor vraagt de minister of zij zicht heeft op de budgettaire gevolgen van de eventuele aanneming van dit voorstel van decreet. Dreigt de begroting hierdoor niet in het gedrang te komen ?

Mevrouw Wivina Demeester-De Meyer, Vlaams Minister van Financien, Begroting en Volksgezondheid, verklaart dat de budgettaire gevolgen van dit voorstel van decreet onmogelijk te berekenen zijn. Er is immers geen referentiemateriaal voorhanden.

De minister heeft begrepen dat partners zonder kinderen er zeker voordeel bij hebben om hun erfopvolging mits testament en mits inschrijving in het partneriaatsregister te regelen om aldus van het aanzienlijk lagere tarief te kunnen genieten.

Partners met kinderen zijn meer beperkt in de wijze waarop zij hun uiterste wilsbeschikking in de realiteit gestalte geven door onder andere het voorbehouden deel van de kinderen. Het is hoege-naamd niet te voorspellen hoevelen van de nieuwe regeling zullen gebruik maken en, vermits toch nog een testament dient te worden gemaakt, hoe groot de zogenaamde "assiette" zal zijn.

De heer Gilbert Bossuyt meent dat het vooral de duurzaam samenwonenden zullen zijn, die hun toekomst als partners veilig wensen te stellen, en die zich naar de nieuw geboden regeling zullen conformeren.

Men kan ervan uitgaan dat zij niet langer geneigd zullen zijn hun toevlucht te nemen tot fiscale ontwijkingsmechanismen nu zij aan een veel redelijker successietarief zullen worden onderworpen.

Dat is ook de mening van de heer Patrick Lachert. De aangiften zullen wellicht ook in toenemende mate onroerend goed bevatten omdat het voor de samenwonenden nu een wel haalbare kaart wordt om samen een onroerend vermogen op te bouwen.

– *Nog enkele punctuele opmerkingen en amendementen*

De heer Guy Swennen kondigt een aantal amendementen aan om tegemoet te komen aan de opmerkingen van de Raad van State :

- de verplichting aan de gemeenten opgelegd om een partneriaatsregister bij te houden ;
- de schrapping van de regeling hoe aan het partneriaat een einde komt ;
- het weglaten van de vereiste dat tussen de partners geen bloed- of aanverwantschap mag bestaan tot en met de derde graad ;
- het invoegen dat aan de naleving van de gestelde voorwaarden moet zijn voldaan op het ogenblik van het openvallen van de nalatenschap ;
- het invoeren van het principe dat de gelijkschakeling van de duurzaam samenwonende partners geldt voor de gehele toepassing van het Wetboek van Successierechten ;
- het invoeren van een sluitende overgangsregeling voor zij die nu reeds aan de voorwaarden voldoen (Zie stuk 488/5).

Ook de heren Lachaert en De Gucht en de heer Chris Vandenbroeke dienden een aantal amendementen in om tegemoet te komen aan het advies van de Raad van State. (Stukken 488/6 en 488/7)

Zij wensen echter de periode van twee jaar bewezen samenwoning te verstrengen tot drie jaar. (Zie ook de bepaling in het erfrecht dat schenkingen gedaan in de periode ingaand drie jaar voor het opvallen van de nalatenschap tot de erfenis worden gerekend.)

De heer Ludo Sannen steunt ook de verlenging tot drie jaar.

De heer Swennen verklaart dat hij eveneens omwille van het advies van de Raad van State afziet van zijn amendement opgenomen in stuk 488/3 waar hij een aantal categorieën uitsloot van opnemings in het partneriaatsregister omwille van het aanwezig zijn van een "beduidend financieel voordeel dat zij genieten ten opzichte van gehuwden."

6. Artikelsgewijze bespreking

Artikel 1

Met betrekking tot dit artikel worden geen opmerkingen geformuleerd.

Het artikel wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 7.

Artikel 2

1. Door de heren Karel De Gucht en Patrick Lachaert wordt een amendement (Stuk 488 (1996-1997) - Nr. 2) ingediend dat ertoe strekt de woorden "in partneriaat samenwonenden" te vervangen door "samenwonenden". In de verantwoording wordt gesteld dat het gaat om het overnemen van de tekst zoals opgenomen in het voorstel van decreet van de heren Karel De Gucht en Patrick Lachaert houdende wijzigingen van artikel 48 van het Wetboek der Successierechten (Stuk 347 (1995-1996) - Nr. 1). De indieners hebben hun amendement ingetrokken nadat het voor advies was voorgelegd aan de Raad van State en hebben het vervangen door een nieuw amendement op dit artikel (Stuk 488 (1996-1997) - Nr. 6).

2. Door de heren Karel De Gucht en Patrick Lachaert wordt een amendement (Stuk 488 (1996-1997) - Nr. 6) ingediend dat ertoe strekt de woorden "in partneriaat samenwonenden" te vervangen door "duurzaam samenwonenden".

Dit amendement wordt door de indieners ingetrokken omdat het inhoudelijk zeer gelijklopend is met de tekst in het voorstel van decreet - behalve dat in het amendement van de heren Karel De Gucht en Patrick Lachaert de Nederlandse term "duurzaam samenwonenden" wordt gebruikt - én omdat er zich een meerderheid aftekent rond de amendementen van de heer Chris Vandenbroeke (Stuk 488 (1996-1997) - Nr. 7).

Het artikel wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 7.

Artikel 3

1. Door de heren Karel De Gucht en Patrick Lachaert wordt op dit artikel een amendement (Stuk 488 (1996-1997) - Nr. 2) ingediend dat ertoe strekt het artikel 3 te vervangen door wat volgt :

"In hoofdstuk VI, afdeling I van hetzelfde wetboek wordt een artikel 48³ ingevoegd, dat luidt als volgt :

"Artikel 48³

Als duurzaam samenwonenden worden beschouwd : twee personen van hetzelfde of verschillend geslacht die gedurende een periode van meer dan drie jaar dezelfde woonplaats hebben.

Het bewijs van duurzame samenwoning gedurende een ononderbroken periode van drie jaar wordt geleverd door een uittreksel uit de bevolkingsregisters en door de registratie van het samenlevingscontract in het samenlevingsregister." ."

Het amendement wordt door de indieners ingetrokken omdat zij zich kunnen terugvinden in het hierna besproken amendement van de heer Chris Vandenbroeke.

2. Door de heer Chris Vandenbroeke (Stuk 488 (1996-1997) - Nr. 7) wordt een amendement ingediend dat ertoe strekt het eerste lid van de

bij artikel 3 voorgestelde tekst van artikel 48³ te vervangen door wat volgt :

"Als in "partneriaat samenwonenden" worden beschouwd : twee personen van hetzelfde of verschillend geslacht die op het tijdstip van het openvallen van de nalatenschap sedert minstens drie jaar ononderbroken ingeschreven zijn in een gemeentelijk partneriaatsregister en gedurende dezelfde periode een ononderbroken samenwoning hebben, te bewijzen met een uittreksel uit het bevolkingsregister."

Het amendement van de heer Chris Vandenbroeke wijkt enkel af van het amendement van de heer Guy Swennen (Stuk 488 (1996-1997) - Nr. 5) in die zin dat de termijn sedert wanneer men moet ingeschreven zijn in het partneriaatsregister minstens drie jaar moet bedragen (in plaats van twee jaar in het amendement van de heer Guy Swennen).

De heer Johan De Roo is van mening dat de verstrakking van de termijn van twee naar drie jaar zeer weinig uitmaakt. Deze spreker maakt zich bovendien zorgen over de controle op het ononderbroken samenwonen. De kans op misbruiken acht deze spreker groot.

De heer Leo Cannaerts stelt de vraag wie de controle zal verrichten ?

De heer Herman De Reuse stelt dat in het amendement van de heer Chris Vandenbroeke het bewijs correct (via het uittreksel uit het bevolkingsregister) is ingeschreven. In hoeverre dit overeenstemt met de werkelijkheid is een andere vraag.

De heer Patrick Lachaert stelt dat de controle van de in partneriaat samenwonenden geen groter of een kleiner probleem is dan bijvoorbeeld de controle op mogelijke schijnhuwelijken (via het proces-verbaal van de wijkagent). Deze spreker stelt vast dat men zich bij de bespreking van andere decreten in het Vlaams Parlement over de toepassing van de controle opgelegd in een decreet minder zorgen maakt.

De heer Guy Swennen herhaalt dat het gaat om de volgende cumulatieve voorwaarden :

- er moet een testamentaire beschikking zijn ;
- men moet het bewijs van duurzame samenwoning leveren over een ononderbroken periode van 3 jaar zowel door minstens drie

jaar ononderbroken ingeschreven te zijn in een gemeentelijk partneriaatsregister als gedurende dezelfde periode een ononderbroken samenwoning te hebben, te bewijzen met een uittreksel uit het bevolkingsregister.

Het amendement wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 7.

3. Door de heren Karel De Gucht en Patrick Lachaert worden twee subamendementen (Stuk 488 (1996-1997) - Nr. 6) ingediend op het amendement van de heer Guy Swennen (Stuk 488 (1996-1997) - Nr 5) op artikel 3 onder de punten A en B.

Beide subamendementen worden door de indieners ingetrokken, vermits zij kunnen instemmen met het hoger vermeld amendement van de heer Chris Vandenbroeke.

4. Om dezelfde reden wordt het amendement van de heer Guy Swennen (Stuk 488 (1996-1997) - Nr. 5) onder artikel 3 punt A door de indiener ingetrokken.
5. Door de heer Guy Swennen wordt een amendement (Stuk 488 (1996-1997) - Nr. 5) ingediend op het eerste lid van artikel 3 dat ertoe strekt de volgende zin toe te voegen : "De gemeenten van het Vlaams Gewest houden een partneriaatsregister bij, teneinde voormelde inschrijvingen mogelijk te maken, en dienen op verzoek van de ingeschrevenen een attest af te leveren waaruit de duurtijd van de inschrijving blijkt."

In de verantwoording wordt gesteld dat wordt ingegaan op de bemerkingen en de voorstellen zoals vervat in het advies van de Raad van State.

Dit amendement wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 7.

6. Op het tweede lid van artikel 3 wordt door de heer Guy Swennen een amendement (Stuk 488 (1996-1997) - Nr. 5) punt C ingediend met het oog op het schrappen van de derde streep (geen bloed- of aanverwantschap tot en met de derde graad).

Mevrouw Mia De Schamphelaere stelt dat in het oorspronkelijk voorstel van decreet door de heer Guy Swennen een aantal onverenigbaarheden werden ingeschreven die gebaseerd waren op het Burgerlijk Wetboek. Nu wordt dit geschrapt om tegemoet te komen aan opmer-

kingen van de Raad van State die stelt dat ook samenwonende broers en zusters moeten kunnen genieten van het voordeeltarief voor successierechten zoniet is het gelijkheidsbeginsel geschonden : "Alleszins kan sterk worden betwijfeld of het gelijkheidsbeginsel wel toelaat dat, eensdeels, ongehuwd samenwonenden van hetzelfde of verschillende geslacht gelijkgesteld worden met gehuwden, terwijl anderdeels, blijkens het voorgestelde artikel 48³, tweede lid, derde streepje, van het voorstel Swennen, die gelijkstelling wordt geweigerd aan personen, al dan niet van hetzelfde geslacht, die mekaars bloed- of aanverwant zijn, zoals bijvoorbeeld duurzaam samenwonende ongehuwde broers en zusters" (Advies van de Raad van State, Stuk 488 (1996-1997) - Nr. 4, pagina 18). Volgens mevrouw Mia De Schamphelaere komt het amendement van de heer Guy Swennen slechts beperkt tegemoet aan de bezwaren van de Raad van State omdat drie of meer duurzaam samenwonende broers of zusters uitgesloten blijven van dit gunstige tarief.

De heer Guy Swennen antwoordt dat hij de groepskwestie heeft willen uitsluiten. Hij wil uitgaan van zo nauw mogelijk met het huwelijk vergelijkbare samenlevingsvormen.

Volgens mevrouw Mia De Schamphelaere is dit niet de stelling van de Raad van State.

De heer Johan De Roo had graag van de minister vernomen wat de mogelijke rechtsgevolgen zijn van de net geciteerde alinea uit het advies van de Raad van State.

Mevrouw Wivina Demeester-De Meyer antwoordt dat de Vlaamse regering over dit voorstel van decreet geen standpunt heeft ingenomen. Persoonlijk is de minister ook geen voorstander van dit voorstel van decreet.

Wat de vraag van de heer Johan De Roo betreft, is de minister van mening dat in dit voorstel van decreet een bijzonder delicate fout wordt gemaakt. Door dit voorstel van decreet laat men bepaalde categorieën burgers kiezen voor een tarief in de successierechten, terwijl niet iedereen op dezelfde manier kan kiezen voor een tarief. Zo kunnen twee samenlevende broers de derde samenlevende broer uitsluiten van het voordeeltarief door zich samen in het partneriaatsregister te laten registreren.

Het amendement wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 7.

7. Op het tweede lid van artikel 3 wordt door de heer Guy Swennen een amendement (Stuk 488 (1996-1997) - Nr. 3) ingediend met het oog op het toevoegen van een vierde streep die luidt als volgt :

" – niet behoren tot één van de categorieën van samenwonende natuurlijke personen van verschillend geslacht, die door de Vlaamse regering uitgesloten worden van het recht op inschrijving in het gemeentelijk partneriaatsregister, uit hoofde van een beduidend financieel voordeel dat zij genieten ten opzichte van gehuwden. De Vlaamse regering stelt jaarlijks de lijst van de bedoelde wettelijke regelingen vast en kan deze te allen tijde aanpassen".

In de verantwoording wordt gesteld dat het amendement een regeling betracht die binnen de beperking van de Vlaamse gewestbevoegdheid een discriminatie tussen vergelijkbare samenlevingsvormen uit de wereld helpt en een vergroting van bestaande discriminatie uitsluit.

Dit amendement wordt door de indiener ingetrokken.

De heer Guy Swennen verwijst naar het advies van de Raad van State. De decreetgever is hiervoor onbevoegd.

Volgens minister Wivina Demeester-De Meyer staat het intrekken van dit amendement gelijk met het opgeven van een deel van de impliciete bevoegdheden.

Mevrouw Mia De Schamphelaere is van mening dat het aanwenden van de impliciete bevoegdheden door de indiener selectief gebeurt (de impliciete bevoegdheden wel aanwenden om het instellen van een partneriaatsregister mogelijk te maken ; de impliciete bevoegdheden niet aanwenden om het instellen van een lijst van categorieën mogelijk te maken die door de Vlaamse regering zouden worden uitgesloten uit hoofde van een beduidend financieel voordeel dat zij genieten ten aanzien van gehuwden).

8. Op het derde lid van artikel 3 wordt door de heer Guy Swennen een amendement (Stuk 488 (1996-1997) - Nr. 5) punt D ingediend om in de voorgestelde tekst van artikel 48³ het derde lid te schrappen. In de verantwoording wordt gesteld dat wordt ingegaan op de opmerkingen

en de voorstellen zoals vervat in het advies van de Raad van State.

Het amendement wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 7.

Het aldus geamendeerde artikel wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 7.

Artikel 4 (nieuw)

1. Een amendement van de heer Chris Vandebroeke (Stuk 488 (1996-1997) - Nr. 7) strekt ertoe aan dit voorstel van decreet een artikel 4 toe te voegen, dat luidt als volgt :

"De bij dit decreet ingevoerde gelijkstelling tussen echtgenoten en "in partneriaat samenwonenden" geldt voor de toepassing van dit wetboek.

De nieuwe tarieven zullen van toepassing zijn op samenwonenden die drie jaar na de inwerkingtreding van dit decreet voldoen aan de gestelde voorwaarden. De gemeenten van het Vlaams Gewest dienen op de dag van de inwerkingtreding een partneriaatsregister geopend te hebben.

In een overgangsperiode van drie jaar, volgend op de inwerkingtreding van het decreet worden "als in partneriaat samenwonenden" beschouwd : twee personen van hetzelfde of verschillend geslacht die op het tijdstip van het openvallen van de nalatenschap ingeschreven zijn in een gemeentelijk partneriaatsregister en een ononderbroken samenwoning hebben, te bewijzen met een uittreksel uit het bevolkingsregister."

In de verantwoording bij het amendement stelt de indiener dat deze amendementen aanpassingen bevatten aan de opmerkingen vervat in het advies van de Raad van State.

Het amendement wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 7.

Om legistieke redenen wordt het eerst lid van de bij dit amendement in te voeren tekst ondergebracht als laatste lid van het in het Wetboek der Successierechten in te voeren artiker 48³.

2. Ingevolge de goedkeuring door de commissie van het amendement van de heer Chris Vandebroeke trekken de heren Patrick Lachaert en Karel De Gucht hun subamendement (Stuk 488 (1996-1997) - Nr. 6) op het amendement van de heer Guy Swennen (Stuk 488 (1996-1997) - Nr. 5) in.
3. Om dezelfde reden trekt de heer Guy Swennen zijn amendement (Stuk 488 (1996-1997)- Nr. 5) in.

Eindstemming

De heer Johan De Roo stelt dat zijn fractie zich niet schaamt tegen deze punctuele gelijkschakeling van duurzaam samenwonenden met gehuwden te stemmen zonder dat deze gelijkschakeling ook in het Burgerlijk Wetboek wordt ingevoerd. Dat laatste is trouwens geen bevoegdheid van de Vlaamse decreetgever.

Het geamendeerde voorstel van decreet van de heer Guy Swennen c.s. houdende wijziging van artikel 48 van het Wetboek der Successierechten inzake in partneriaat samenwonenden wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 7.

De verslaggever,

De voorzitter,

Carlos LISABETH

Norbert DE BATSELIER

TEKST AANGENOMEN DOOR DE COMMISSIE

Artikel 4

Artikel 1

Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Artikel 2

In artikel 48 van het Wetboek der Successierechten worden in het opschrift van tabel 1 na de woorden "Tussen de echtgenoten" de woorden "of in partneriaat samenwonenden" toegevoegd.

Artikel 3

Aan hoofdstuk VI, afdeling I van hetzelfde wetboek wordt een artikel 48³ toegevoegd, dat luidt als volgt :

" Artikel 48³

Als in partneriaat samenwonenden worden beschouwd twee personen van hetzelfde of verschillend geslacht die op het tijdstip van het openvallen van de nalatenschap sedert minstens drie jaar ononderbroken ingeschreven zijn in een gemeentelijk partneriaatsregister en gedurende dezelfde periode een ononderbroken samenwoning hebben, te bewijzen met een uittreksel uit het bevolkingsregister. De gemeenten van het Vlaams Gewest houden een partneriaatsregister bij, teneinde voormelde inschrijvingen mogelijk te maken, en dienen op verzoek van de ingeschrevenen een attest af te leveren waaruit de duurtijd van de inschrijving blijkt.

Twee natuurlijke personen zoals vermeld kunnen zich slechts samen inschrijven in het gemeentelijk partneriaatsregister onder de volgende voorwaarden :

- geen van beide is gehuwd of ingeschreven in een ander partneriaatsregister ;
- beide beschikken over de nodige bekwaamheid, overeenkomstig de artikelen 1123 en 1124 van het Burgerlijk Wetboek.

De in het eerste en tweede lid bedoelde gelijkstelling tussen echtgenoten en in partneriaat samenwonenden geldt voor de toepassing van dit wetboek."

De nieuwe tarieven zullen van toepassing zijn op samenwonenden die drie jaar na de inwerkingtreding van dit decreet voldoen aan de gestelde voorwaarden. De gemeenten van het Vlaams Gewest dienen op de dag van de inwerkingtreding een partneriaatsregister geopend te hebben.

In een overgangsperiode van drie jaar, volgend op de inwerkingtreding van het decreet worden als in partneriaat samenwonenden beschouwd twee personen van hetzelfde of verschillend geslacht die op het tijdstip van het openvallen van de nalatenschap ingeschreven zijn in een gemeentelijk partneriaatsregister en een ononderbroken samenwoning hebben, te bewijzen met een uittreksel uit het bevolkingsregister.